

afz. Postbus 2894, 1000 CW Amsterdam

Dhr mr I.W. Opstelten
Informateur
Postbus 20008
2500 EA Den Haag

Landelijk Bureau
Surinameplein 122
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

datum 9 augustus 2010

Ons kenmerk O.2.1339.mw

Geachte heer Opstelten,

Op 4 augustus 2010 heeft u de opdracht van de Koningin aanvaard om als informateur onderzoek te verrichten naar een coalitie van VVD en CDA met gedoogsteun van de PVV. Uit dit onderzoek moet duidelijk worden of het mogelijk is te komen tot een regeerakkoord en gedoogakkoord. Zoals blijkt uit de verklaring van de drie fractievoorzitters van VVD, CDA en PVV d.d. 30 juli 2010, zal dit gedoogakkoord harde afspraken bevatten over de onderwerpen immigratie, integratie en asiel. De komende weken zal gekeken worden of er overeenstemming is te bereiken op deze terreinen.

Ten behoeve van het uitvoeren van uw opdracht wil VluchtelingenWerk Nederland u graag de volgende punten meegeven.

Internationale mensenrechten

De bescherming van vluchtelingen, hun recht op veiligheid en het waarborgen van hun mensenrechten is gebaseerd op internationale waarden en principes. Deze zijn neergelegd in het Vluchtelingenverdrag, diverse internationale (VN) verdragen en het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Op grond van het Verdrag van Lissabon is het Europese asiel- en migratiebeleid gestoeld op deze verdragen. Het EU Grondrechtenhandvest legt deze rechten nog eens expliciet vast.

Dit systeem van internationale en Europese afspraken over mensenrechten, principiële uitgangspunten en basishnormen zijn het resultaat van jarenlange onderhandelingen tussen landen, rechtsstatelijke ontwikkelingen en juridische uitspraken. Deze basishnormen vormen het fundament van de internationale rechtsorde, gebaseerd op gebeurtenissen in het verleden, de ervaringen van het heden en het perspectief van de toekomst. Als lid van de EU, en de internationale gemeenschap, dient Nederland deze toe te passen en na te leven.

datum 9 augustus 2010

betreft O.2.1339.mw

Door de jaren heen heeft Nederland een streng en restrictief asielbeleid gevoerd. De grenzen van internationale en Europese afspraken werden daarbij met enige regelmaat opgezocht. VluchtelingenWerk Nederland is van mening dat de grenzen inmiddels zijn bereikt. De rek is eruit. Verdere verscherping en verharding van asielwetgeving en beleid zal direct in strijd komen met internationale en Europese mensenrechten. Een quotum voor asielzoekers, toegang op basis van onderscheid naar herkomstland, het uitsluiten van sociale voorzieningen voor de duur van tien jaar, nog strengere inburgeringseisen waardoor gezinshereniging praktisch onmogelijk wordt en het niet langer mogelijk maken van herhaalde (asiel)aanvragen zijn hier voorbeelden van.

Opzegging van verdragen, nog afgezien van principiële bezwaren, plaatst Nederland buiten de EU en ondermijnt de positie van Nederland als geloofwaardig en betrouwbaar lid van de internationale gemeenschap. Dit is derhalve in praktijk geen optie, en maakt dreiging daarmee tot een farce. Herziening van verdragen kent, naast bovengenoemde bezwaren, een zeer ingewikkelde en langdurige procedure. Het is geen handeling welke in het diplomatieke verkeer eenzijdig en onconditioneel kan worden genomen. Dergelijke stappen zijn geheel buiten de EU-werkelijkheid: er wordt immers gestreefd naar de EU als partij bij het EVRM en op termijn ook bij het Vluchtelingenverdrag.

Noodzaak?

Ten tweede zet VluchtelingenWerk Nederland vraagtekens bij de door de partijen gestelde noodzaak om de (asiel)instroom te beperken en daartoe het toelatingsbeleid aan te scherpen. In een periode van economische recessie, krimp van werkgelegenheid en bezuinigingsmaatregelen wordt vaak gesproken over cijfers. In het kader van het vreemdelingenbeleid worden hele debatten aan cijfers gewijd: de hoogte van de instroom, het percentage verleende vergunningen, het aantal gezinsherenigers. Dat is niet heel vreemd, omdat cijfers zekerheid lijken te geven, een gevoel van houvast, van controle op beleid en de uitvoering daarvan.

Cijfers zijn echter vaak multi-interpretabel. Ook in het asiel- en migratiedebat worden cijfers te pas en te onpas gebruikt of misbruikt om een 'sense of urgency' te creëren in de wedloop voor een streng, strenger, strengst toelatingsbeleid. Maar wat zeggen de cijfers nu eigenlijk? De afgelopen jaren lag de asielinstroom tussen de 10.000 en 15.000 op jaarbasis terwijl in de jaren negentig dit getal twee- tot viermaal zo hoog lag. Ter vergelijking: het aantal mensen dat wereldwijd huis en haard ontvluchtte is niet minder geworden. In 2009 ging het volgens UNHCR om ongeveer 43,3 miljoen mensen. Rond de 80% wordt in de regio van herkomst opgevangen. De asielinstroom

datum 9 augustus 2010

betreft O.2.1339.mw

vormt overigens een klein deel van het totale aantal immigranten in Nederland. CBS gegevens uit 2008 tonen verder aan dat van de 140.000 immigranten er 46.000 van niet-westerse afkomst zijn, een duidelijke minderheid derhalve. De asielinstroom, ook inclusief nareizende gezinsleden vormt hier maar een klein deel van.¹

VluchtelingenWerk Nederland is derhalve van mening dat het nog verder aanscherpen van het beleid teneinde de (asiel)instroom te beperken niet alleen in strijd komt met internationale mensenrechten, en Nederland aan de rand van de internationale rechtsorde zet, maar ook nog eens geheel onnodig is.

Aanbevelingen

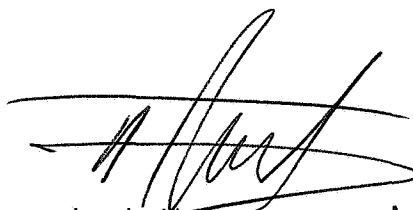
Tot slot wil VluchtelingenWerk u graag een aantal concrete aanbevelingen doen voor een beter en effectiever asiel- en integratiebeleid. Deze aanbevelingen, die reeds aan de heren Rosenthal en Wallage zijn gestuurd evenals aan de fractievoorzitters, treft u in de bijlage aan.

Wij vragen om bij het uitvoeren van uw opdracht de fundamentele uitgangspunten zoals neergelegd in verdragen voorop te stellen. Wij vragen u oog te hebben voor het recht op bescherming van mensen die vluchten wegens vervolging, oorlog en geweld; voor eerlijke, zorgvuldige en snelle asielprocedures en voor het recht van mensen op gezinsleven. Er moet een kans zijn op gelijkwaardige deelname aan de maatschappij en aandacht voor de noodzaak van internationale solidariteit met landen die de lasten van de mondiale vluchtelingenproblematiek het zwaarst voelen. Vluchtelingen hebben recht op bescherming, en zijn volgens alle politieke partijen altijd welkom. Maak het ook waar!

Hoogachtend,

Harry J van den Bergh
Voorzitter

Igor Ivakic
Algemeen directeur a.i

¹ Zie voor een nadere duiding van cijfers in relatie tot immigratie, asiel en integratie het opiniestuk van prof. H. Entzinger, 'waar zijn toch die kansarme migranten' in NRC Handelsblad d.d. 29 juli 2010.

**“Echte vluchtelingen zijn altijd welkom”
Maak het waar!**

“Echte vluchtelingen zijn altijd welkom” is een standpunt dat alle politieke partijen in Nederland onderschrijven. Daarom gaat VluchtelingenWerk Nederland ervan uit dat dit in de komende kabinetsperiode geen holle frase zal blijken.

Eenvoudige oplossingen voor de mondiale vluchtelingenproblematiek zijn er niet. Maar de uitgangspunten van vluchtelingenbescherming, zoals deze de afgelopen decennia vorm hebben gekregen, zijn glashelder en blijven onverminderd van kracht:

- Juridische veiligheid, via de garantie van non-refoulement en het borgen van mensenrechten. Doorgaans geschiedt dit door erkenning van vluchtelingenschap en het verlenen van een status.
- Maatschappelijke veiligheid, hetgeen vraagt om een samenleving die vluchtelingen verwelkomt, en waarin zij in veiligheid kunnen leven en werken.
- Internationale solidariteit met landen die zwaardere lasten dragen en met de vluchtelingen die, vaak zonder perspectief, in deze landen verblijven.

Uiteindelijk moet voor vluchtelingen een duurzame oplossing worden gevonden, waardoor zij hun leven kunnen hervatten. Dat kan integratie zijn, maak ook hervestiging of terugkeer. Nederland heeft als lid van de internationale gemeenschap een eigen verantwoordelijkheid in het bieden van volwaardige en duurzame bescherming aan vluchtelingen. Het nieuwe kabinet dient dit ook waar te maken.

Op basis van deze uitgangspunten doet VluchtelingenWerk Nederland een aantal concrete aanbevelingen om het vluchtelingenbeleid in Nederland te verbeteren. Dat is goed voor vluchtelingen, én voor de Nederlandse samenleving.

1. Een Europese aanpak: delen van verantwoordelijkheid voor vluchtelingen

Vraagstukken rondom asiel en migratie zijn per definitie grensoverschrijdend en kunnen niet door Nederland alleen worden opgelost. Niet voor niets hebben de EU-lidstaten besloten tot een gemeenschappelijk asielbeleid te willen komen. Hiermee kunnen secundaire migratiebewegingen tussen EU-landen en misbruik van procedures worden voorkomen en kan betere bescherming worden verleend aan hen die daarop recht hebben. Samenwerking in de EU is van groot belang voor een zorgvuldig en effectief asielbeleid in alle lidstaten. Dat is ook van belang voor Nederland.

Aanbevelingen: In het regeerakkoord dient te worden afgesproken dat Nederland zich de komende jaren op basis van internationale afspraken inzet voor:

- Een betere verdeling van de verantwoordelijkheid voor asielzoekers en vluchtelingen binnen de EU. Ook Nederland draagt zorg voor een ‘fair share’ aan bescherming van vluchtelingen.
- Meer samenwerking en informatie-uitwisseling tussen lidstaten, zodat het niveau van bescherming in alle landen gelijk is en de asielprocedures snel en zorgvuldig zijn.
- Voldoende ruimte voor vluchtelingen om bescherming te zoeken en te krijgen binnen de Europese grensbewaking. Naleving van mensenrechten vormt een integraal onderdeel van de Frontexoperaties.
- Een aanzienlijk groter aandeel van Europa bij de hervestiging van vluchtelingen. Nederland blijft hierin een voortrekkersrol houden door actief bij te dragen aan het EU-programma om de meest kwetsbare vluchtelingen uit de eigen regio te hervestigen en door vast te houden aan een eigen hervestigingsquotum.
- Een coherente EU-brede aanpak van de versterking van beschermingscapaciteit in regio’s met grootschalige vluchtelingencrises. EU Regionale

beschermingsprogramma's kunnen bijdragen aan een betere bescherming van vluchtelingen wereldwijd.

2. Hervorming van de opvang: meer veiligheid en meer zelfstandigheid

Het opvangsysteem voor asielzoekers in Nederland is aan een grondige revisie toe. Ondanks alle toezeggingen over een korte asielprocedure verblijven nog altijd meer dan drieduizend asielzoekers al langer dan twee jaar in opvangcentra. Een dergelijk langdurig verblijf in centra die hierop niet zijn ingericht leidt tot hospitalisering en frustratie, met alle gevolgen van dien. Het is niet goed als mensen langdurig volledig afhankelijk zijn van overheidszorg, vrijwel geen eigen initiatief kunnen ontplooiën en afgesneden zijn van de omringende samenleving. Dit is funest voor hun toekomst, ongeacht of deze in Nederland ligt of elders. Dat moet anders.

Aanbevelingen: In het regeerakkoord dient een kader te komen voor hervorming van de opvang en verbetering van de kwaliteit:

- Opvang moet kleinschaliger zijn, dichter op woonkernen en uiteindelijk niet meer in afzonderlijke centra, maar geïntegreerd in gemeenten. Degenen die worden opgevangen zijn dan niet langer volledig aangewezen op de zorg van het COA, maar kunnen gebruik maken van reguliere voorzieningen en taalles volgen, zodat zij zelfstandiger kunnen functioneren.
- De centrale opvangperiode duurt maximaal zes maanden, daarna volgt gemeentelijke huisvesting.
- Er komt meer ruimte voor initiatieven van burgers en bewoners, waardoor het isolement van de opvang verder afneemt.
- Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar de positie van kinderen. De aanbevelingen uit het rapport 'Kind in het centrum' bieden hiervoor een kader.¹ Een onafhankelijk instituut ziet toe op de kwaliteit van de opvang.²

3. Vergroot participatiekansen door taalonderwijs, opleiding en duurzame arbeid

Vluchtelingen komen naar Nederland om een veilig heenkomen te vinden en zij zijn, blijkens onderzoek, uitermate bereid een bijdrage te leveren aan de samenleving.³ Het potentieel onder vluchtelingen is groot, maar naar hun opleiding is niet altijd voldoende vraag. Dit feit, in combinatie met het langdurig gedwongen nietsdoen tijdens de asielprocedure, belemmert hun participatiekansen, maakt hun positie op de arbeidsmarkt zeer kwetsbaar en daarmee ook die op de woningmarkt. Niettemin zijn veel vluchtelingen sterk op Nederland gericht en willen zij graag naturaliseren. Hierbij vormen echter de hoge leges een forse drempel. Zolang gezinnen van vluchtelingen nog gescheiden zijn, heeft dit een negatief effect op hun integratie. Een relatief dure, individuele en intensieve aanpak aan het begin van het integratietraject voorkomt langdurige afhankelijkheid en risico's van uitsluiting en ontsparing op de langere termijn, met alle – nog veel hogere – maatschappelijke kosten van dien.

Aanbevelingen: Het regeerakkoord dient invulling te geven aan het uitgangspunt dat participatie de motor is voor integratie van vluchtelingen, in hun belang én die van de Nederlandse samenleving. De volgende zaken zijn hierbij onontbeerlijk:

- Asielzoekers dienen vanaf drie maanden na indiening van hun asielverzoek te kunnen starten met taalonderwijs.

¹ Rapport 'Kind in het centrum; Kinderrechten in asielzoekerscentra', Unicef Nederland, St. Kinderpostzegels Nederland, Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), juni 2009

² Een oproep met deze strekking wordt gesteund door *Defence for Children International-NL, Nationale stichting ter bevordering van Vrolijkheid, Raad van Kerken in Nederland, Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, UNICEF Nederland, Vluchtelingen-Organisaties Nederland, VluchtelingenWerk Nederland* en is op 1 juni j.l. gestuurd naar de lijsttrekkers van alle politieke partijen.

³ VluchtelingenWerk IntegratieBarometer 2009

- Net als overal elders in de EU moeten asielzoekers na zes maanden verblijf in Nederland toegang krijgen tot de arbeidsmarkt, ook als hun procedure nog loopt. Op die manier kunnen zij ook zelf bijdragen aan hun verblijf.
- Snelle gezinshereniging voor vluchtelingen zonder onredelijke barrières.
- De tijdelijkheid van een verblijfsvergunning is maximaal drie jaar zodat de verblijfsonzekerheid beperkt is.
- Inzetten op goed taalonderwijs en op het verkrijgen van een Nederlands diploma voor vluchtelingen (onder meer door het mogelijk maken van studeren met behoud van uitkering).
- Eerder verworven competenties en diploma's moeten sneller en meer worden erkend: Nederland kan veel profijt hebben van de kennis en ervaring van vluchtelingen
- Ondersteuning bij toeleiding naar een baan voor vluchtelingen, gericht op duurzame arbeidsparticipatie om zo een bijdrage te leveren aan de samenleving.

4. Samenwerking voor een duurzame terugkeer

Indien na een zorgvuldige procedure is geoordeeld dat geen bescherming (meer) nodig is, moet de betrokken ex-asielzoeker terugkeren naar het land van herkomst. Terugkeer vormt een inherent onderdeel van het asielbeleid en hieraan uitvoering geven is belangrijk voor het behoud van draagvlak voor vluchtelingenbescherming. Zelfstandige en vrijwillige terugkeer is het meest duurzaam. Individuele begeleiding van terugkeerders en samenwerking binnen de EU en met landen van herkomst zijn daarbij cruciaal.

Aanbevelingen: In het regeerakkoord moet worden ingezet op duurzame terugkeerprogramma's. Hiertoe moet worden samengewerkt met de Stichting Duurzame Terugkeer en de daarin deelnemende organisaties, UNHCR en de landen van herkomst. Samenwerking in EU-verband zal de effectiviteit van terugkeerprogramma's sterk vergroten. Als onontbeerlijke voorwaarden hierbij gelden:

- De beoordeling van de beschermingsvraag dient zorgvuldig te hebben plaatsgevonden.
- Detentie in afwachting van terugkeer is een aller-uiteerst middel, voor een zo kort mogelijke duur en in een omgeving die recht doet aan de positie van ex-asielzoekers: ze zijn geen criminelen en mogen nooit zou worden behandeld. Kinderen horen niet in gevangenissen.
- Het land van herkomst moet voldoende veilig en stabiel zijn en de mogelijkheden hebben om terugkeerders te ontvangen. Hiertoe moeten duidelijke afspraken met het land van herkomst zijn gemaakt, bij voorkeur in EU-verband.